

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za po godinu K. 6 — Za Šibenik na godinu domaćenjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglaši, priobčena pisma i žalitave tiskaju se po 30 para pečiti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Produljenje dualizma.

Godine 1896. započeta nagodbena borba između austrijske i ugarske vlade, prošle je subote svršila u Pešt. Sporazum je između obostranih vlada postignut u svim nagodbennim pitanjima, a sada se žure austro-ugarski ministri da sastave svoje govorе, kojim će pri otvoru jesenske sezone parlamenta da svečanom besjedom proglaše narodnim zastupnicima ovaj po ovostrane i onostrane narode velevažni gospodarstveni dogodaj. Austro-ugarska će na godba biti produljena do god. 1917.

Kako smo mi odavna na ovom mjestujavili, ova nagoda je bila u svim pitanjima već prvih dana travnja između Becka, Weckera i Aehrenthala gotova, nu do konačnog rezultata nije onda moglo doći, jer ministri Kossuth, Apponyi i Günther nisu mogli pridostati za istu koalirano magjarske zastupnike. Ovi potonji nisu hteli da čuju o povraćaju ugarske kvote, niti o produljenju zajedničke banke.

Tekom je vremena magjarska puška stranka popustila, ali na to je ustala većina neodvisne stranke, da po što po to zapriče svaki sporazum između Austrije i Ugarske, uslijed kojega bi Magjari morali izvući iz nagodbene borbe kraj kraj. Tako su zastupnici Hollo i grof Bathynsky uprav zadnjih dana poveći u neodvisnoj strancu takovu borbu za samostalnu banku, da je, iako se i nekadašnji ministar Pollony priključio ovoj akciji, pripelje pobjeđi, e' će se razpasti neodvisna stranca. Koalirani su ministri bili ovim postavljeni pod dilemu: ili položiti svoje portafolje i tim spasići razkol u stranci; ili nastojati umiriti uzemljene duhove u neodvisnoj stranci, te ih ih predobići za nagodbu.

Izbrazilo se ovo zadnje. Sredstvo se je našlo. Prvo: Za sada se izključuje iz nagodbene osnove pitanje zajedničke banke. Ovo će se pitanje morati riešiti do svibnja 1908. Ne rieši li se do toga doba, onda će austrijska vlada preuzeti sadašnju austro-ugarsku banku u vlastitu upravu, izplativi ugarske dionice, a Magjari će ostati pravo da onda svi ustanove jednu ugarsku banku. (Ova vijest je sa privatne strane, dobi sudeći po onom, što je u pitanju zajedničke banke do sada izbilo na javu, pitanje bi se banke imalo riešiti doduše do 1. svibnja 1908., ali zajedničke bi banke prestalo djelovanje tek god. 1910., kada iztiče njezin privileg.) Drugo: Ugarska kvota je utaćena sa 36%, austrijska sa 64%. (Privatne vesti označuju ugarsku kvotu sa 35,25% austrijsku sa 64,75%). Treće: Na mjesto dosadašnjeg carinarskog i trgovac koga saveza stupać će carinarski i trgovac ugovor. Četvrtvo: Potrošački porez uredjuje svaka vlada posebice.

Ovo bi bili u glavnim plodovima nagodbene pregovora i nagodbene borbe za Ugarsku.

Magjari su na punih deset godina vadili borbu proti ponovljenu austro-ugarskoj nagodbi. Za vrieme se ove borbe neodvisna stranka popelje do visine, koju do sada nije brojila ni jedna magjarska stranka od god. 1867. u ugarskom parlamentu. Jaka i moćna je neodvisna stranka u svakoj prigodi tražila samostalno carinarsko područje; magjarski jezik u zajedničkoj vojsci; ustavne garancije, realnu uniju i napokon vlastitu ugarsku banku.

Od svih njezinih zahtjeva do sada magjarska neodvisna stranka nije postignula ništa. Možda, što ne vjerujemo, da se rieši zajednica a austro-ugarskom bankom. Ali i tada ugarska banka bila bi prisiljena, da njezinom novcu pridriži austrijsku valutu.

Premda nam osnova nove austro-ugarske nagodbe nije poznata u svim tančinama, ipak na temelju viesti, koje bilo jovo bilo privatno kolajem, isto, možemo utvrditi, da je magjarska neodvisna stranka pri sklapanju ove nove nagodbe bila poražena od austrijske politike. Nu taj poraz nije prvi u njezinu povijesti.

Kossuth, Weckerle, Apponyi, to veliko ministarstvo, već je na to načinu. Dosta je njima, da su zasjeli na ministarske stolice i da mogu pokazati svom narodu, kako su ipak od Beča postigli jedan uspjeh, a taj je vjerolomstvo

prema Hrvatima i za tu ucjenu izrabljivanje Hrvatske.

Nova nagoda na taj način znači pobjeda Beča nad Magjarama, ali, što je za vas važnije, znači za nas poraz narodni. Hrvatska je u svemu ovom igrala ulogu provincije, a na narod hrvatski nije nitko računao nego kao na ucjenu. Ostali smo, gdje smo bili. Beč je pobjednik, a mi smo ostali robovi i njegovi i Pešte.

Sada dolazi red na Hrvate, na njihove zastupnike, da uzakone to novo robstvo svoga naroda za još deset godina. To će oni uraditi, ako dopuste prihvat te nove nagodbe.

Hoće li oni to učiniti? Hoće li oni poduzeti sve, što mogu da zapriče poniženje i robstvo svoje domovine ili će se samo zadovoljiti praznom interpellacijom?

Hoće li u Zagrebu biti večine, koja bi prihvatala utaćenu nagodbu? Hoće li u Beču i Pešti svaki način čovjek izpuniti svoju dužnost do kraja?

To su sve pitanja, koja će bit do malo rešena, kako je već rješeno i ovom prigodom pitanje, gdje je pravi neprijatelj i tlačitelj hrvatskoga naroda.

Mislimo, da ga ne treba označivati.

Pravo paše dalmatinskih pastira u Bosni.

UPIT

zastupnika Dra. DULIBIĆA i drugova na c. k. Vladi, prizakao u saborskoj sjednici 5. listopada 1907.

Stanovnici občina Drniš, Knin, Šibenik i Skradin, uživali su od pamтивjeka pravo ljetne paši i sječeve drva za vlastitu porabu na javnim zemljistim kotara Glamočkog i Livanjanskog u Bosni.

To svoje pravo pomenuti občinari uživali su nesmetano pod turskom vladavinom. Iza bosanske okupacije vlasta bosanska, namjerom, tobože da uredi to prastaro pravo dalmatinaca, nastojala je *de facto* da što više stegne ta prava.

Iz prva postupalo se donekle zakonito, u koliko pri razpravljanju tog za gornje občine vitalnog pitanja, bijahu uvjek pozvane iste občine, da prisutstvuju uredovanim naličjim, što su se obdržavala u god. 1881. 1883.

Na temelju tih izviđa, obe vlade, Austrijska i Bosanska, konačno su ricele to pitanje, i u dotičnoj riešbiti sadržanoj u odluci 6/5 1884. Br. 8679 c. k. Namjestničtva Dalmatinskog, pričepenoj zanimanim občinam, rečeno je da je time *dugovorno konačno rješen upitni posao*. (Odluka 26. 4. 1884. br. 6366 17. 4. 1884. br. 5932 Minist. unut. posala).

God. 1899 odlukom 18. 8. Br. 16.605 c. k. Namjestničtva Dalmatinskog pričeno je zanimanim, da je Zemaljska Vlada u Sarajevu odlukom 17. 5. iste godine Br. 62684 stegnula prava paše naših občinara od 135.144 ovca na 81.091, ali se danas ni tog broja ne drži nego ga arbitratio sve to više smanjiva.

Proti toj odluci ustala je občina Drniška podneskom 18. 12. 1899. Br. 4484, upravljenim c. k. Namjestničtvu preko c. k. Kotarskog Poglavarstva u Kninu, ali do danas nije odgovor dobita.

Bosanska Vlada, a i pojedini bosanski stanovnici na svaki način proganjaju naše občane, tako da je ista občina Drniška svojim dopisom 2. 7. 1906 Br. 3961 zatražila od c. k. Vlade Dalmatinske preko Kotarskog Poglavarstva u Kninu, da bi ista Vlada ustala na obranu dalmatinaca, i da bi izposlovala, da se sastane mješovito povjerenstvo e' da taj spor jednom na užek konačno rieši.

Vlada jednostavno nije ništa odgovorila, već je odasala svoje povjerenike, koji su koncem god. 1906. ili početkom god. 1907. učinili tobožje izviđe bez poziva ni sjetcevanja naših občina i tako riešili spor bez znanja zanimanim občinama i občinama, a na izključivo njihovu štetu.

Doznale su zanimane občine, da se za Glamočki kotar osniva zemljistnik, pa je Drniška občina svrnila na tu okolnost pozorost c. k. Vlade Dalmatinske dopisom 19. 7. 1907. Br.

4660 upravljenim c. k. Kotarskom Poglavarstvu u Kninu, te zamolila istu, da bi se u tome obavijstila, občinu obvezniju o istnosti stvari, jer da bi ona i jestom slučaju odaslala pouzdaničika, da pred dotičnim povjerenstvom svoje prigovore podigne.

Niti ovaj molbi c. k. Vlada nije odgovorio.

Usled toga zanemarena životnih interes ogromnog dijela pokrajine sa strane c. k. Dalmatinskih Vlade, u Bosni se sve to veća proganjuja naši občinari, globeći ih na svaku način, udarajući im svakovrste ucjene, i ukratice u im u najvećem dijelu i ona već stegnuta prava, koja su im priznata bila još sa odlukom 17. 5. 1899 Br. 62684, Vlade Bosanske.

Jedan dva slučaja dostatna su da ilustriraju to žalostno stanje: Ante Jakelić p. Paške iz Pakova selu u naslov globu i ucjenu platje u srpsku i kolovozu ove godine kr. 634: 40; Ivan Jakelić Martinović platje također oko kr. 600; Ivan Rak iz Danila-Kraljica oko kr. 600; u isti naslov i tako mnogi drugi.

Obzirom na to slobodni smo upitati c. k. Vladi:

1. kako opravdava činjenicu, da je jedino povjerenstvo, prošasti ili tekuće godine učinilo neke izvide u pogledu prava paše dalmatinaca u kotarim Glamočkom i Livanjanskim u Bosni; i da je isto riešilo spor; a da pri svemu tomu nisu bile pozvane da sudjeluju zanimane dalmatinske občine ni občinari; niti je njima prizneno kakvo rješenje?

Kani li c. k. Vlada saobčiti zanimanim občinam, što je rečenom prigodom učinjeno i odlučeno u pogledu prava paše dalmatinaca u Bosni, e' da občine uzrognu poduzeti potrebite dalje korake na zaštitu prava svojih občinara?

2. Je li poznato c. k. Vladi, da se u spominu kotarim u Bosni osniva zemljistnik; i u jestoum slučaju, kako opravdava, što nije donjela do znanja zanimanim občinama, niti odgovorila na pitanje postavljeno od občine Drniške?

3. Jesu li c. k. Vladi poznata svaka Šikaniranja, ucjene, globljenja, kojim su občinari dalmatinski izloženi u Bosni pri izvršavanju prava paše, što im od pamтивjeka pripada, i kako c. k. Vlada opravdava svoju pasivnost u pitanju životne važnosti za zanimane občine?

4. Kani li se c. k. Vlada energično zauzeuti kod Vlade Bosanske, da budu poštovana prava dalmatinaca, i da jednom prestanu izaknuta progonstva?

Izwoolski u Beču.

(Mađarsko pitanje).

Posjet ruskoga ministra vanjskih posala austro-ugarskom ministru Aehrenthalu u Beču nije ni najmanje iznenadio politički svit. Rusija i Austro-Ugarska su podpisale mūrštežki program, a ljetosnji sastanci vladara i u njihovim ministarima nisu imali drugu zadatac, da li da se javnosti predoči suglasje svih velevlasti gledje rješenja balkanskog pitanja. Naživša je da važnost da posjeti englezskog kralja njezakom caru i austro-ugarskom cesaru i kralju. Englez nije bila sporazurna sa mūrštežkim zapovjednikom englezkih interes u englezskim vodama. Austro-ugarskom je ministru vanjskih posala uspješno preko njezakog državnog kancelara Bülowa, idu osvjeđeno englezku vladu, e' se pri sklapljivanju mūrštežkog programa nije ni u snu sanjalo o krenjenju englezkih interes na Balkanu. Ovo je uverenje predbolio englezku vladu i njezino vladara, te se on odlučio da supodpiše mūrštežki program, u znak rješenju cijelog želju Wilhelmu, da se putanju Portu salvato.

Način je Izwoolski sa Aehrenthalom imao jedino konačnu svrhu, da Europski proglaši rezultat ljetosnje sastanci i dogovorana raznina neznačnu promjenu radi olakšanja radnina mještajn vlasti.

Ove upute ruskog i austro-ugarskog ministra vanjskih posala, koje su bile upravljene konsulima u Beogradu, Sofiji i Ateni, da ih razglasiti protiv naroda i da ih stave do znanja dotičnim vladama, imale bi služiti, kao neki memento bilo srbsko-grčko-bugarskoj vladai, bilo srbsko-grčko-bugarskim ustašama. Prvima, da se okane svakog daljnog podpomaganja ustaških četa; a samim ustašama, da prestanu provljeti nedužnu krv, jer tim sredstvom da se ne postignu ništa od onog što se želi u Mađedoniji.

Stilizacija trećeg članka spomenutog programa glasi: „Čim se uzpostavi mir u zemlji, (Mađedoniji) ima se tražiti od otomanske vlade da promeni zemljiste graniće upravnih kotara prema udruženju i zemljiste posjedu raznih narodnosti.“

Iz stilizacije ovog članka proizlazi jasno, čim se uzpostavi mir u Mađedoniji, da će Rusija i Austro-Ugarska tražiti od Sultana, da Mađedoniju teritorijalno razdieli prama raznim narodnostima.

Koliko europske velevlasti, toliko i balkanske državice jednako su tumačile ovaj članak. Svi su u njemu uvidjali razdoblje Mađedonije. Sad se saznaje, da su se velevarstvo izrazile proti toj dijelitbi, potom izgleda kao da je mūrštežki program u njegovoj trećoj tački doživo fiasco. Također se saznaje naknadno da je cilj ratni plan, kojeg su proti Mađedoniju bili izradili austro-ugarski i ruski diplomat morao za sada pasti. Neki se potajni glasovi Šire, da je austrijska politika kod sastanka u Swinemünde i Wilhelmsburgu doživila poraz. Ista glasovi hoće, da je Sultanov prav sud u Mađedoniji. Od svih velevlasti jedino Njemačka uživa, da se učine treći članak mūrštežkog programa. Tek onda, kada je na ovaj zahtjev Porte iznen preko Njemačke pristao ruski car, bio je omogućen sastanak Wilhelmu sa Eduardom na Wilhelmsburgu. Ako ove vesti odgovaraju činjenicama onda nije dvojbe o tvrdnji da je austrijska politika na Balkanu doživila poraz.

Nego o značenju tog poraza austro-njemačke politike na Balkanu ne smjemo se varati. Njemačka je politika bila prisiljena zaustaviti agresiju na Balkanu dok su utvrdi u Maloj Aziji. Od svih velevlasti jedino Njemačka uživa Sultanove simpatije, pa da te simpatije ne izgubi radi Mađedonije, ona je radje dozvolila da nejazna politika na Balkanu pretrpi prividni poraz nego da se omrazi sa Portom i tako progrije svoje nastojanje u Aziji.

Osim toga, ima i drugi razlog, koji je austro-njemačka politiku na Balkanu prisiljio da uzmaznu ka suda. Grči, Srbi, Bugari i Albanci su tumačili treći članak mūrštežkog programa ovako: Kad se umire duhovi u Mađedoniji onda će se razdieliti zemlja između pograničnih država, a jer će ta dobro uslijedit prama tomu koliko koja narodnost pokaže da posjedi zemlju, to su oni poveći medusobnu borbu za zemljistom. Ta se je borba najviše razvila između Bugara i Srba, a sastojala se je glavno u tomu da su Bugari silili i sile još sada srbske seljake, da se priznaju Bogarinima, a Srbi su isto zahtjevali od bugarskih seljaka. Ova su dva plemena mislila: što više jedan od njih bude moći pri dobiti Mađedonije po kazati zemlju na koju obavljaju njegovih svojih sumpenja, da će tim više zemljisti pasti Srbiji ili Bugarskoj u dio. Radi toga razloga ona gveriška borba između Srba i Bugara na Mađedoniju. Radi komada zemljista ono nevin provljevanje bratske krv!

No ovo mrvarjenje je došlo u dobar čas njemačkoj politici. U naputnicu, koje su podpisali šefovi vanjskog ruskog i austro-ugarskog ministarstva, veli se medju imim: 4... udružene vlasti smatraju njihovom dužnosti izjaviti, da nisu nikada namjeravale Visoku Portu sa vjetovati stvaranje narodnosti krugova u Mađedoniji i da ustanove trećeg članka mūrštežkog programa namjeravaju jedino jednu razmernu neznačnu promjenu radi olakšanja radnosti mještajnih vlasti.

Ove upute ruskog i austro-ugarskog ministra vanjskih posala, koje su bile upravljene konsulima u Beogradu, Sofiji i Ateni, da ih razglasiti protiv naroda i da ih stave do znanja dotičnim vladama, imale bi služiti, kao neki memento bilo srbsko-grčko-bugarskoj vladai, bilo srbsko-grčko-bugarskim ustašama. Prvima, da se okane svakog daljnog podpomaganja ustaških četa; a samim ustašama, da prestanu provljeti nedužnu krv, jer tim sredstvom da se ne postignu ništa od onog što se želi u Mađedoniji.

Bilo kako bilo, trudno je vjerovati da će koliko grčko-srbsko-bugarske vlade, toliko ustaše postušati opomenu Aehrenthala-lwolskog. Jedno treba kod ove opomene zabilježiti, a to je da je u pogledu diobe Mačedonije politika Porte prisilila austro-ugarskog i ruskog ministra vanjskih posala da izdaju komentar vrhu, trećeg članka mifirštetskog programa, kao preduvjet daljnijim reformama, koje Porta hocće da pove u Mačedoniju bez pomoći ostalih vlasti. Turška je ovini i opet dokazala da nije baš na umoru kako se obično govor.

Sabor u Zadru.

Večernja sjednica 3. rujna.

Predsjednik nastavlja sjednicu u 6 sati. Prodana pita predsjednika, da ako je po svim znakovima Sabor na koncu, a da nije dobio svoj rad; ne bi li bolje bilo razpravljati samo proračune za 1907., a one za 1908. ostaviti za novo zasedanje, koje bi se moglo sastati prije svršetka ove godine.

Predsjednik opaža da, kako će po svoj prilici Parlament u Beču vičati do Božića, nije ni pomisli na saziv Sabora još prije konca ove godine. S druge strane finansijski mu je odbor već prikazao proračune i za 1908. godinu, te je on dužan da ih stavi na dnevni red.

Prelazi se na dnevni red.

3. Drugo čitanje zakonske osnove, kojom se očituje predjelni put, što ga se ima sagraditi između Hvara-Srigrada i Jelse sa ograncima.

Milić čita izvještaj.

Dr. Tresić predlaže jedan izpravak I. članku. Preporuča predlog. Iznos još jednu rezoluciju u interesu istočne strane otoka Hvara, koja je sasna osamljena.

Radič. Namjesništvo je predložilo Zemaljskom Ndboru da se sagradi put na otoku Hvaru i da se proglaši predjelni putem. Zemaljski se odbor obratio občinam da sasluša njihovo mnenje. Hvarška občina nije prigovorila, ali Brusani užili utok, starigradska občina pristala na neke uvjete. Navodi ostale želje i uvjeti iznake od ostalih občina. Zemaljskom odboru nije ostalo nego da sastavi osnovu kakva je. On nemože da se pridruži Tresićevu osnovi, jer ne zna da li je tehnički izvediva. On misli da je u prikazanoj osnovi udovoljeno svim željama. Mali putevi ne spadaju u predjelne, već u občinske i seoske. Predlaže Saboru da prihvati zakonsku osnovu kakvu je Zemaljski Odbor predložio s obzirom na to što je i Vlada na nju pristala.

Dr. Štambuk protivom je Tresićevu izpravku; nek se prihvati predlog Zemaljskog Odbora.

Dr. Tresić. Predgovornici ga nisu uvjericili; pobijedi ih baveći se potonostima.

Dr. Štambuk. Navodi proti d.ru Tresiću nove topografične podatke.

Radič. Po Tresićevu predlogu, imali bi na Hvaru dva predjelna puta uz dvostruki trošak. Preporuča predlog Zemaljskog Odbora.

Biankini i gorovi i neprohodnim putevima na otoku Hvaru. Vlada ne bi samo morala graditi na tom otoku puteve nego i pristanisti i luke. Govorovi o današnjoj osnovi. Dobro je ono što kaže Zemaljski Odbor u svom izvještaju, ali ne može da umiri pučanstvo, koje hocće da znade zašto će trošiti. Za to preporučuje Tresićev predlog. Prelaze takodjer jednu rezoluciju.

Milić, izvještitelj kaže da je Tresićeva pretnja opravdana (Radič i Štambuk prigovaraju). On je preporuča, jer zaokuplja sva zanimana se. Preporučen mu opaža da on sada govori u svojoj imu i ne u ono upravno gospodarstvenog odbora.

Milić. On je uvjeren da govor uime celiog odbora.

Radič za stvarni izpravak. Opaža da je put do Vrboske sadržan u osnovi.

Prelazi se na posebnu razpravu a onda na glasovanje.

Cita se članak I. kakav je u osnovi Zemaljskog odbora. Prihvaci se članak I. po osnovi Zemaljskog Odbora.

Prihvjeni su zatim II. i III. članak bez razprave. Zakon je zatim prihvaci u trećem čitanju.

Prihvaci se zatim rezolucija d.r. Tresića i ona ē. Biankini.

4. Izbor jednog člana Ravnateljstva Zemljisko-vjerskog Zavoda.

Izabran je odvetnik dr. Paštrović.

5. Izvještaj Zemaljskoga Odbora o gradnji nove pokrajske bolnice u Splitu.

Katničić čita izvještaj te predlaže da se izuze na znanje; a s formalnog gledista da se predje na drugo čitanje.

Govore Štambić i Milić.

6. Izvještaj finansijskog odbora o proračunim za god. 1907. i 1908. mirovinske učiteljske zaklade.

Dr. Majstrović čita izvještaje kojima predlaže da se privatre oba proračuna.

Predručeni su prihvaci u posebnom razpravi, a da nitko nije uzeo rječ.

7. Izvještaj finansijskog odbora o predračunima za god. 1907. i 1908. pokrajinske učiteljske zaklade.

Dr. Majstrović čita izvještaj. Oběća je razprava otvorena.

Prodan kaže da pučki učitelji imali bi po zakonu da služe samo 35 godina, ali faktično služe do 38 i 39. Kad se državni činovnici gleda na svaki način da se skrati služba, zašto ne bismo i mi da tako isto postupamo s našim pučkim učiteljima; u tu svrhu iznosi ovaj predlog.

Daje se nalog Zem. Odboru da u dojdućem saborskom zasedanju prikaže zakonsku osnovu u smislu da svim onim učiteljima, koji nakon 3 ili najviše 4 godine prakse učine izpit ospozljivena, ima se računati mirovina od dana kada stupiše u službu.

Predsjednik javlja da pošto zastupnici nisu na broju, primoran je zavtoriti sjednicu.

Dize sjednicu u 9 sati posle podne i naveda da će nastajna biti u 10 sati u jutru.

Sjednica 4. listopada.

Predsjednik dr. Vicko Ivčević.

Vladin povjerenik, dvorski savjet. Tončić. Od c. k. Vladu se prisutni Marojević, Golić, i pokr. školski nadzornik Štrölli.

Dr. Marojević (tajnik) čita zapiskin predražnje sjednice, koji je pak odobren bez razprave.

Navješta prispevke molbenice.

Prikazano je nekoliko upita.

Milić. Prikazuje predlog o odcepljenju kvarmarskih otoka od Istre i o njihovu pripojenju Dalmaciji.

Vladin povjerenik dvorski savjet. Tončić. Gosp, zastupnik, davoriški savjet. Tončić. Recao da Česar austrijski po zakonu nije smio odcijeti od Dalmacije otroke Cres i Krk. Buduća je on tim reko da je Česar počinio nezakonitost, proti tomu moram prosjedovati.

Predsjednik. S predlogom postupat će u smislu zemaljskog reda.

Vladin povjerenik Tončić odgovara na neke upite.

Prelazi se na dnevni red.

Nastavak razprave o proračunu zem. školske zaklade

Govori Dr. Tresić u smislu svog lanjskog govora.

Osvrće se na dogadjaj koji se zbio kod zadranske gimnazije, gdje je neki profesor proglašio Žiringskoga i Franckopana izdajnicima.

Govori o mužkoj preparandiji u Arbanasima, da je to Pandorina posuda. Pita, što je s pripravnim nautičkim tečajevima na Orebicima, žali što u nas nema šumskih ni ribarskih škola; zato je ribarstvo u nas prestižno. Jedna je ribarska škola osobito potrebita na Komizi.

Iznosi dotičnu rezoluciju.

Vukotić. „Nareduje se Zem. odboru, da povrati občini Grbaljskoj školski doprinesak nepravdom naplaćen za godinu 1906. i 1907. uime doprineska za pučku školu u Prierodima, koja je kroz to vreme bila zatvorena“.

Govori o odmjerivanju školskog doprinesaka na temelju broja pučanstva, gdje je uračunana i vojnicka posada. To jođe velike štete občinama, a najviše Boki Kotorskog. Valjalo bi odnosni zakon preinčiti a u tu svrhu iznosi rezoluciju.

Kulišić, moli Sabor da prihvati ovu rezoluciju.

„Pozivaju se Visoka c. k. Vladu, da izvoli stupiti u dogovore s občinom Kninskom za upostavljanje jedine gradjanske, ili kad ne bi za istu postojali nužni uvjeti, jedne trgovacko-obrtničke škole u Kninu“.

Biankini iznosi dva predloga; prvi da se promene ministarstvene odredbe 1875. god. o školskim zgradama.

Dругi da „Sabor kraljevine Dalmacije pozivaju c. k. Vladu, da čim prije izdiže moderniju naredbu o školskim zgradama, nego li je ona dneva 28. srpnja 1875. br. 318“; Govori zatim o analafizaciji. Tu ljudu moramo izbrisati.

Iznosi ovu rezoluciju:

Daje se nalog Zem. Odboru, neka se u dogovoru sa c. k. pokrajinskom Školskom vlasti za uzmije u svrhu, da se u Dalmaciji čim prije ustroji nekoliko ambulantnih tečajeva za analafite.

Pokrajinski školski nadzornik Štrölli odgovara predgovornicima.

Radič, izvještaj Zem. Odbora, ne prihvaci predlog Vukotića o povratku školskoga doprinosu; drugom predlogu o odmjerivanju školskog doprinosu on se ne protivi, da se ne ubroje u stanovništvo vojnicima, koji se u mjestu pripremno nalaže; ali stalna posada može se ubrajati. Nek se Vukotićev predlog izpravi u ovom smislu.

Dr. Majstrović govor u sestodjemu radu ove zakonodavne periode. Govori o školskom sustavu. Toliko smo putu trčali, da nam škole budu na narodnom temelju, ali na naše želje vlasta se nije osvrnula.

Prelazi na srednje škole. Kaže, da je tu velika mana: pomanjkanje ljudi. Govori i on o profesoru, koji je nazvao Zrinskog i Frankopana

izdajicama. Želi, da se izvidi i da se stane na put nedostatima u preparandiji. Svršava s prepričkom, da sabor ostane pri starom običaju u pitanju brišanja svote za talijansku školu u Splitu. Prelazi se na glasovanje.

Proračun za god. 1907. primljen je u predlogu finansijskog odbora; isto je tako primljen i proračun za god. 1908. uz predloge finansijskog odbora i uz ostale predloge iznesene, za ove razprave.

Prihvaci se na predlozi Dra. Tresića, Vukotića i Biankinii.

Prodan je predlog odbijen.

2. Rišenje molbenica.

Milić, izvještaj upravno-gospodarstvenog odbora, čita rješenje molbe občinskih činovnika,

da im se umanje godine službe.

Odbor predlaže, da se preko te molbe predje na dnevni red.

Dr. Trumbić uzimlje u obranu občinske činovnike. Nek se molba občinskih činovnika ustupi Zem. Odboru, da pozove občine, koje su u odnosu svezi, nek stvoru u predmetu zaključak.

Dr. Marojević brani občinske činovnike; neki im se udovolji, ali neki im se postave neki uvjeti.

Milić ne zagovara molbu obč. činovnika.

Predlog upravno-gospodarstvenog odbora pada. Prihvaci se predlog Dra. Trumbića uz dozvilku Dr. Marojevića.

Ribičić, izvještajelj molbeničkog odbora, čita rješenja predloženo različitim molbenicama.

Prihvaci se na rješenja, izim onoga na molbu druživa „Liburnije“.

Predsjednik i dize sjednicu u 9 sati i 15 časa u večer i javlja, da će nastajna sjednica biti sutra na 5 s. i po posene podne.

Govori o selitbi u odnosu s vojničkom službom.

Govori o vojničkoj službi, koja će se i u našoj monarhiji smaniti od 3 na 2 godine, odnosno u mornarici od 4 na 3. Nada se, da će u novom vojničkom zakonu imati obziri i na izseljenike, koji se svojevoljno vraćaju u domovinu i prikušavaju stavljeni. Iznosi odnosnu rezoluciju.

Prelazi na željezničko pitanje. Za što se ne gradi ogranak od Sinja do Aržanu?

Predlaže rezoluciju o gradnjama željeznic Sinj-Aržan-Bugojno i Knin-Novi. Želi da se sagradi jedan ogranak, koji bi spojio Cavtat s prugom Gruž-Zeleniku, a tu svrhu prepričava jednu rezoluciju. Želi bi da se ustanovi u Dalmaciji vojnički osiguravajući zavod, koji bi mogao uspjevati. Neki sabor pouči ovaj pitanje i u svoja dneka neki izvesti sabor.

Prelazi na žandarmeriju. Govori o njemačkom duhu, koji vlada u toj ustanovi, o zapostavljanju naših ljudi u oružničkoj službi.

Poručuje vlasti, da odustane od germanizacije po uredima. (Odobravanje).

Vukotić preporuča saboru na prihvat dva predloga odnoseća se na njegov kotar za kolne puteve.

Predsjednik i dize sjednicu u 9 sati i 15 časa u večer i javlja, da će nastajna sjednica biti sutra na 5 s. i po posene podne.

Večernja sjednica 4. rujna.

Predsjednik nastavlja sjednicu u 7 sati. Izvještaj finansijskog odbora o proračunu za godinu 1907. i 1908. pokr. zaklade dalmatinske.

Dr. P. Čingrija, predsjednik finansijskog odbora, predlaže, da predračun za godinu 1907. bude primljen „en bloc“, zatim da se otvori razprava o onome za god. 1908.

Pretračun za god. 1907. prihvaci se bez razprave. Zatim sabor uzimlje u podlogu posebne razprave predračun za god. 1908.

Dr. Marojević: Pri koncu našeg šestogodišnjeg rada red nam je učiniti bilancu našeg poslovanja. Dakako da smo u našem radu ostali daleko od ostvarenja naših idea; ali smo im prokričili puteve; ako ne uspijemo podupri, nije do naših snaga; nismo mogli da postignemo više. Postigmo, da je prestala borba između dva bratska plemena i probudimo vlast, koja je na ekonomskom polju počela izplaćavati što nam duguje, a na političkom pojigu odupstila nam njenicu na kratki rok u jezičnom pitanju.

U ekonomskom pogledu ne postigmo Bog dana; od obetanih nam deset milijuna na godinu, ove godine vlasta nije potrošila nego malo više od dva milijuna. Ipak se nuda, da će ona ozbiljno pristupiti podizanju našeg gospodarstva.

Govori o komunikacionim sredstvima i o željeznicama; osvrće se osobito na sinjsku željezinu, koju sporo ide. Govori o potrebi željezničke pruge Split-Aržan-Bugojno i o onoj Knin-Novi.

Ne vjeruje, da je Dalmacija pasivna; na samoj godišnjici duhana u Dalmaciji više silno dobiva.

Boji se, da bi vlasta imala podletići među težake zemlje vranskog lena. Ako zbilja misli da podigne Dalmaciju, nek pregne ozbiljno.

Predsjednik. Kada se nitko ne prijava za rječ, zatvorit će razpravu.

Biankini govori o pitanju narodne liturgije; tuži se da se glagoljica tjeri iz naših crkava, što zavodu Sv. Jerolima u Rimu prijeti opasnost da ga nestane, kao narodni hrvatski zavod. Iznosi rezoluciju:

„Daje se nalog Zem. Odboru, da se kod nadležnih vlasti najenergičnije zavume u svrhu, da se nlike starinici naš zavod Sv. Jerolima u Rimu.“

Govori o izseljivanju. Prikazuje rezoluciju u ovom predmetu:

„Sabor kraljevine Dalmacije izražuje želju Njegoja Veličanstva, da bez oklicevanja pričeka na ustanovo pretešanje zakonsku osnovu o uređenju izseljivanja i o zaštiti izseljenika“.

I u nedjelju sabor je imao sjednicu u jutro i posede podne. U posebnoj razpravi proračuna uzeli su rječ Biankini, P. Čingrija, Trumbić, Prodan, Ribičić, Tresić, te su Zagovarali razne potrebe svojih kotara i nekoje obče koristi. Pri glasovanju primljen je proračun i glasovan je mnogo rezolucija, iznesene u ovaj razpravi. Za tim su primljene osnove o ustanovanju dviju novih občina: Poljčke i Krajške. Milić ih je Zagovarao. Sabor je pozdravio osnivanje ovih dviju občina, koje će početi djelovanje poslije novih občinskih izbora, poklikom: Živila poljčka občina! Živila krajška občina!

Sjednica 7. listopada.

Predsjednik Dr. Ivčević otvara sjednicu u 10 sati prije podne.

Čitatuj se rane interpelacije zastupnika Biankinia, Dra. Verone i Simića.

Dvorski savjet. Tončić i Marojević odgovaraju na razne upite.

Medju podnoscima, što su sabor stigli naživi se odreka Augusta Endlichera na mjesto ravnatelja zemljivo-vjerskog zavoda u Zadru.

Predsjednik Zem. Odbora Dr. Dulibić odgovara na upit zast. Prodanu o diobi obradivih občinskih dobura u Bokanju.

Prelazi se na dnevni red.

1. Bi važan gosp. Mate Vidović, predsjednik splitske trgovacke komore, članom pokrajinskog povjerenstva za porez od tečevine.

2. Zast. Prodana obrazlaže svoj predlog, da se u Pagu zavede zanatlijska škola i ratarski tečaj. Prelazi se na drugo čitanje, te rečeni predlog biva prihvakan.

3. Izvještaj finansijskog odbora Dr. Arneri izvještajući vrhu zakonske osnove o sklopljenju zajma od 600.000 K, te predlaže, da se iznos zajma povisi na 1.000.000. Ovaj predlog biva prihvaci, te zakonska osnova o sklopljenju zajma od 1.000.000 biva primljena u drugom i trećem čitanju. (Zajam biva sklopljen poglavito u svrhu da se sagrade potrebita pomješa za pučke škole).

4. Izvještaj Dr. Arneri izvještajući o zakonskoj osnovi gledje nabave sa strane občina školskih pomješa i stanova za ravnajuće osoblje javnih pučkih škola. Po ovom zakonskoj osnovi sve se občine bez iznimke dužne, da nabave zgrade potrebita za pučke škole, da ih unajme školskoj vlasti uz najmovinu od zakona odredjenu.

Zakonska osnova biva primljena u drugom i trećem čitanju.

5. Predsjednik pozivlje sabor, da izabere petog prisjednika Zemalj. Odbora. Predane su 22 cedule, od kojih 19 sa imenom Dra. Perla Klaića, koga predsjednik proglašuje izabranim.

6. Izvjestitelj Dr. Katnić čita izvješće Zem. Odbora sa predlogom, da se dnevnice zastupnika, počam od godine 1908., povise na 12 K. Predlog biva prihvatin u drugom red.

7. Izvjestitelj Dr. Trumbić čita izvješće izbornog odbora o zakonskoj osnovi za promjenu postojećeg izbornog reda i o uvedenju občeg jednokog, izravnog i tajnog prava glasa za izborni zastupnika na sabor. Nakon što je stanovištvo odbora obrazložilo, izvjestitelj predlaže, da se odmah predlaže na drugo čitanje zakonske osnove.

Milić protivi se tom predlogu. Za sabor nije mjerodavno što je vlast izjavila, da ne bi predložila na sankciju predočite zakonske osnove; predlaže, da se sabor drži pravilnog postupka, te da zakonske osnove budu upućene po postovniku jednom odboru „ad hoc“. Iako ovaj odbor ne može zbog zatvora zasjedanja da uzme u podes za zakonske osnove, nije izključeno, da bude ovaj isti sabor opt otvoren, i tada će naći gotov materijal i moći će redovito prihvati zakonske osnove.

Trumbić izvlaže razne momente od velike važnosti, osobito obzir u zakonskoj osnovi prama brači Srbin, da se izkluči svaka trivenja. Preinak izbornog reda i uvedenje občeg prava glasa, ne će postat zakonom, jer se je vlast izjavila protivnom; ali mi, glasujući odmah za osnovu, izličemo naše stanovište i proslijedimo proti vladinom stanovištu, protivnom občemu pravu glasa. Dokazuje nesmisao i nepravdu što je uzakonjena u posjećenjem izbornom redu.

Liek da se uzmognu sanirati naše javne prilikе, stoji samo u občem pravu glasa. Uvedenje občeg prava glasa emancipiraće naše občine od strančkih upriva; a donet će našemu narodu podupri gospodstvo na obala jadranskog mora.

Vukotić zagovara prihvat predloženih zakonskih osnova.

Dr. Katnić u ime manjine predlaže, da se zakonske osnove ustupe zemaljskom Odboru godim da prouči stvar i u nastojanju zasjedaju inzese prihvati osnovu.

Dr. Matanjić, protivan je uvedenju občeg prava glasa i nabroja razloge, koji bi tobože statali proti tome; izjavlja da će glasovati za predlog Dra. Katnića.

Zilitotto izjavlja se protivnim uvedenju občeg prava glasa, koji je u sebi nepravedan. Izveć tobože: loparovi pri izborima na temelju občeg prava glasa, govoriti proti svećenicima, učiteljima, št. agitiraju. (Nastaje žestoko prepiranje između talijanskih i hrvatskih zastupnika).

Dr. Čingrija polemizira sa Dr. Zilitottom, koji bi htio izborni red takav, koji bi osigurao premos talijanskih.

Proslijedjuje proti tome, što je Dr. Zilitotto htio da prikaže nas natražnjacim a sebe i svoje tobože liberalcima. Da su hrvatski težaci zadarskog izbornog kotara glasovali u većini proti svome čovjeku hrvatu, a za talijanskog kandidata, Dr. Zilitotto bi sad rekao da su svi težaci kulturni liberalni, proslijedjeni ljudi.

Pošto nitko ne pita riječ, razpravljaju je zatovorena.

Prodan pita riječ za stvari izpravak, i ogradjuje se proti uvredam izrečenim od zast. Zilitotta proti narodu i svećenicima.

Izvjestitelj Dr. Trumbić predbacuje nedosjednos talijanu, koji su godine 1905. glasovali za rezoluciju, da bude kod nas uvedeno občeno pravo glasa. Branji osnovu o občem pravu glasa. Prigovara Dru. Zilitottu što on može da govari o občini zadarskoj, kao občini sa talijanskim karakterom; to je konvencionalna laž.

Dr. Zilitotto predlaže pojmenično glasovanje. Pošto su o redu glasovanja govorili Dr. Čingrija i Dr. Trumbić; prelazi se na glasovanje vrh predloga Dra. Katnića, koji kaže odgovodljivima prednost.

Talijanski zastupnici čim je počelo glasovanje izdajo korporativno iz zbornice.

Predsjednik konstatira, da nema zakonitog broja, i odgadja sjednicu za popodne u 6 sati.

Večernja sjednica 7. listopada.

Dr. Dulibić čita izvješće Zem. Odbora o priporuci zadružnom savezu seoskih blagajina. Prelazi se na drugo čitanje. Prijavljen je predlog Zemaljskog Odbora u preinaku, predloženom od Dra Arneria, da se godišnja podpora savezu providi od 2600 K. do 5000 K. Osim toga Zemaljski Odbor ima da ustupi savezu svotu od godišnjih 6000 K. što je primao od vlade u svrhu da prihvati posmatrati i razvoju seoskih blagajina. Uobišten je pak Zem. Odbor da potroši do 1000 K u svrhu da prihvati onim blagajnama, koje ne bi stupile u savez, nego bi ostale pod nadzorom Zem. Odbora.

Dr. Dulibić izvješće o kupnji jedne kuće sa strane Zem. Odbora n svrhu, da se sagradi zgrada za namještenje Zemaljskog Odbora, Vjerskog Zavoda, sabora ili pučke škole. Sabor odobrava postupak Zem. Odbora.

Dr. Katnić izvješće vrhu prošnje, da se odломak Tribuna odcepi od občine tješnjanske a pripoji občini vodičkoj, predlogom da se predje na dnevnici red.

Na predlog Dra. Trumbića sabor zaključuje, da se stvar povrati Zem. Odboru, nalogom da prouči pitanje vrhu izplatje duga zajednice občine tješnjanske i da izvješće u narednom zasjedanju.

Sabor prihvata razne predloge molbeničkog odbora, među kojima onaj, da se povisi najviše do 300.000 polog Zem. Odbora kod zadružnog saveza seoskih blagajina.

Milić čita izvješće vrhu rada Zem. Odbora-komu predlaže, da sabor izrazi priznanje. (Printjeno). Dvor. savjetnik Tončić odgovara na razne upite.

Prekida se sjednica za nekoliko časa.

Tajnik Dr. Tresić čita dopis c. k. namjesnika, kojim se saobćuje carska odluka, da se zatvara ovo saborsko zasjedanje.

Predsjednik Dr. Ivčević izvlaže saborski rad kroz ovo zasjedanje, dotiče se vladine akcije za podigneće Dalmacije, nabroja razne zakone i zaključće, kojim se promiču gospodarstveni interesi zemlje. Na kulturnom polju također se je mnogo učinilo; u narodnom pogledu izvlaže saborski glas o uređenju jezičnog pitanja. Cieni da tumači misao celog sabora ako pošte pozdrav zastupstvu-namjensku Nardelli-u, izražajući želju, da se podupri oporavak. Završuje trokratnim živio Nj. Vel. krajima.

Tako je dovršeno saborsko zasjedanje.

Viesti.

Občinsko Vieće Šibenksko sazvano je na redovitu sjednicu u nedjelju dne 13. t. m.

Pri našim pučkim školama namještiano je sljedeće pučko učiteljstvo: U Varašu: Ivan Batinica načelnik, Belamarčić Vinko i Rafaelli Marija, Četvrti učitelj, sila, određena je upravo juče u osobi učiteljice F. Malnerić. — U gradu: Šarić Marko načelnik, Novak Kremšir, Rajević Melko i Karadjebi Josip, učitelji. — Ženska škola u gradu: Sascor Gizele načelnica, Marija Sodarina i Marija Vučetić-Vukasović, učiteljice. — U saveznu s ovim moramo danas javiti i to, da je svakoj ovog školi određeno odnosište školskog okoliša, te da dječa jednog škol. okoliša ne mogu biti primljena u školu drugog škol. okoliša. Ovo javljamo, da se roditelji znaju vladati t. j. da ne budu imali neprilika, jer bi usliši samovoljnog izbora škole podpadali pod zakonske mјere. Dječje moraju biti upisana samo u onu školu, čijem okolišu po svome stanu pripadaju.

Omjerio stepenice. Na 6. t. m. oko 9 s. u večer, nadjoš redari Antu Eleza p. Mile, zidara iz Drniša, na zelenom trgu, krvave glave. Upitau tko ga je ranio i kako, odgovori, da ga je žena Ika bacila niza stepenice. Bio je odveden u ljejkarnu Ruggera, gdje mu je pružena prva pomoć, a onda u pokrajinsku bolnicu. Razlog kućne svadje bilo je pjanstvo Eleza.

Utopio se. Na 7. t. m. oko 6 sati u jutro opažiše također redari, koji su službovali na obali, mrtvog čovjeka u moru. Na lučkom poglavarstvu pregledaće ga lečinci Dr. Boara i Dr. Smolčić. Pošto konstatovaše smrt, utopljeni bi odnesen na pravoslavno groblje. Nešrećni zove se Dušan Sekulić p. Mitra iz Varaša. One večeri bio je napit.

Bez srca, bez duše. Tko nije poznavao pok. popa Jovu Šarića: sirotan živio, sirotan umrao! Ostavio tri sinu tri pučka učitelja. Najstariji u poremećaju um u razumu, polio se petroljom i zapalio. Najmlađi Petar Šarić do bi sušiću, tuberkolozu. I ukoso preporuke benkovackog kotarskog školskog vieća, upravite Pokrajinskou školskom vieću papreni memorandum, te mu ono u svom velikodusju (?) udjeli za tri mjeseca plaću. Mi znademo, da bieldni Petar kroz vreme učiteljske službe pogoršao svoju bolest, da su njemu izbrojeni časovi života. Nu ako preživi, slučajno, ona tri mjeseca poklonjene mi plaće, šta onda? On mora lipsati od gladi i nevolje ko blašće. Mi ne smo snažno riječi i izražaju da ne pokudimo ovakvo neumanitarno postupanje. Pokrov. škol. wieća.

Radi saborskog gradiva t. j. da nam izjavljuje sve do zaključka zasjedanja, možali smo izostaviti mnogo toga, pa i citavih značajaka.

Zastupnici Istre na djelu. Zastupnici i roditelji Istre obdržavali su sastanak u „Narodnom Domu“ u Pulu, na kome je jednodošno odobren postupak istarskih zastupnika u sabors-

kom odboru za izbornu reformu. Oni će zahtijevati najširu demokratizaciju osnove za sveobčje jednako izborni pravo. — Postigne li se načelnici sporazumak s „Talijanima“, savrat će se ponoviti sastanci, da se rieše detaljna pitanja.

Konferencija narodnosti stranaka. Stranke nemajgarskih narodnosti određale su konferenciju, na kojoj se ponajprije razpravljalo o občem izbornom pravu. Izatkovali se, koliko se dosada priedilo skupština u prilog občem izbornom pravu i koliko će ih se još održati u najkratčem vremenu, te je izveštaj primljen s odobravanjem na znanje. Za tim se propisivalo protiv postupaka oblasti, naročito u slovačkima krajevinama Ugarske, gdje se zabranjuje skupština s kojekakvom besmislenim obrazloženjem. Od nedavno nájavljenih skupština petdeset ih je bilo zabranjeno. Na to se razpravljalo o položaju i o držanju, koje će stranke zauzeti u parlamentu. Slijedeći konferencijski stranke održavaju jučer i danas.

Najskupljia blousa. Dokle dopire aristokratska taština, najbolje govore lire, kojima se je ovih dana platila jedna ženska blousa u Mletcima. U glavi 5000 (pet hiljadu) talijanskih lira! Blousa je napravljena od tvrdke U. Jesurum et Co. in pupa u Veneziji a nlike prostom iglicom. Sa tehničke strane blousa je bez dvojbe un capo di lavoro, ali i cena joj je slana.

Drugo glasio spličanistike, — inače organ demokratske (u zaporecima) pučke splitske stranke „Sloboda“, t. j. organ nekih plemića i mladih fićirica, te Splicanica, koji mogu i smejdu ići samo pod troglavom zastavom, — ljuti se na nas, što smo rekli, da je zastava tih demokrata gnujsa krpetina, da ih je u povorci bilo kojih 500, da su klicali kako Hrvati ne bi smjeli, te da ih, po svemu tomu sudeć, vodi izraznosni i oholost.

Mi smo rekli istinu, kad smo onako govorili, ali eto da udovljimo taštini gospode demokratske, priznat ćemo im, da je njihova zastava bila nova novčata, zemljačka, slavodalmatinska, Bajamontovska, sama da nije narodno-hrvatska. Priznat ćemo, da ih je u povorci bilo pune 3 hiljade manje, 5%, dokle uvek oko 5 n. hiljada, nego stotina. Da im se ne za mjerimo, priznajemo im još, da nisu klicali ujedinjenju i slobodi naroda, nego talijansku, svoj stranci i pogrdjivali Hrvate, ali moraju dan dopustiti da utvrdimo, kako nisu svi i svugde tako klicali, nego dobar dio iz povorce. Priznajemo im još, da vođeni od izpravnosti i oholosti spojenim sa mržnjom i osvetom, mogu počiniti i večiti arlekinada, nego su bile gori opisane.

Ako gospoda u svojoj veličini dozvoljavaju, možemo im još priznati dar hvastanja, govorjenja, ocrnjivanja, pa baš i demagožkog uzimanja i paradiranja, ali dopustit ćemo, da im počvrtovnog, krupnog ili „stignog“ rada ne možemo po izkustvu do sada priznati. Gospoda će se udostojiti da nam to dozvole uraditi, kad budu zaslužila, a mi ćemo tu dužnost izvršiti dragovoljno, isto onako, kako smo u svoje doba, ne gledajući na zvонike i megalomaniju, želili i nastojali, da neki budu ne samo „najbolji“, nego i najprije. Što nismo uspjeli, nije naša krivnja, a nije ni onih, proti kojima se demokrati sakupili u „stranku“. Ako je gospodii do volje, možemo se drugi put razgovarati malo obširnije. Za danas će biti doista.

PORUKE.

Gosp. G. P. — Split. Primislo. Pjesme tiskamo samo kad se odnosne na važnu kakvu prigodu. Vaš sonet ćemo pridržati tamo za božićni broj. Javite nam se drugim sastavcima. List vam Šaljemo od danas. Zdravo! G. Josip Pichler — učitelj — Knin. Tko Vam kaže da ste vi pisali dopis u broj 173 našeg lista, vara se, jer imademo tamo našeg dopisnika.

NAŠE BRZOJAVKE.

Zagreb, 9. Koalicija drži od prekućer sastanke. Delegati se spremaju u Peštu, gdje će raditi po utančenom planu. Razviti će silnu djelatnost.

Budimpešta, 9. Pripreme za sutrašnje demonstracije u prilog občem pravu glasa su velike. Sudjelovat će im vaskoliko radijštvo i mase naroda.

Beč, 9. Jučer je austro-ugarska nagodba obospano podpisana. Danas se austrijski ministri vraćaju.

Budimpešta, 9. Ministar trgovine Franjo Kossuth izjavio je predsjednicima magjarskih parlamentarnih klubova, da je tek sklopjena austro-ugarska nagodba vrlo povoljno za Ugarsku.

Sofija, 9. Bugarska vlada pripravlja predloge, koje će postaviti odnosno na uredjenje mačedonskog pitanja.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korenitu u ček prometu; ekskomptuje mjenice, financira trgovčike poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000
Centralka Dubrovnik - - -
- Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrblijuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obratno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod žrtvovanja. Revizija srećaka i vrednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragi kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

NE ČITATI

samo već **kušati se mora**
davno prokušani medicinski

STECKENPFERD - - -

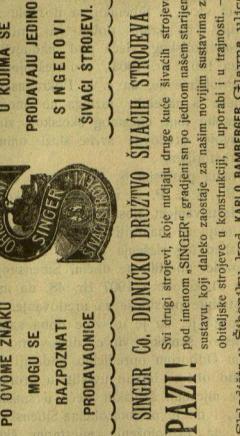
od Ilijanova mleka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Dražđani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od Ilijanova mleka
da se lice oslobođi od sunčanih pjegica,
zadobije bijeli tein i nježnu boju.

Pretplato komad po 80 para

u drogariji VINKA VUČIĆA
ŠIBENIK.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove;

sa odkazom od 5 dana uz $2\frac{3}{4}\%$

" " 15 " " $3\frac{1}{2}\%$

" " 30 " " $4\frac{1}{4}\%$

Uložke u zlatini Napoleona ili u engl. funtini.

(sterlinam) uz uložničke Listove;

sa odkazom od 15 dana uz $2\frac{1}{2}\%$

" " 30 " " $2\frac{1}{2}\%$

" " 3 " " $3\frac{1}{2}\%$

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatinjak ulazi u kriještu 15.og Novembra i 10.og Decembra o.g.; izdaje blagajničke doznačnice donosioča sa skadencem od 1 mjeseca uz kamatinjak od $1\frac{1}{2}\%$.

Banka-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatinjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mještinskih računa, mjenica glasenih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradae Monarhije, te plaća domaćite svojih korenista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na Stediju uz dobit od $3\frac{1}{2}\%$.

Otvara tekuće račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mješta inozemstva, odreza i izrijebanh vrednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korenistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavon, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Peplitz, Tropau, Warnašdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradae Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje kreditne listove na sva mješta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom u tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjerene kamatne.

Daje predjume na vrednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontiranja (Contrungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garantiju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravlja.

Osiguraje vrednote proti gubitcima žrtvovanja.

Banka Commerciale Triestina.

----- JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU. -----

Častim se preporučit p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bavotinama, svoju krasnu uređenu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA

Kod mene se dobit mogu izvrstne, a od mnogih priznate u svim veličinama

— svieće od pravog pčelinjeg voska —

kao i finog crvenog tamjana.

Prodajem dobra vrcanog — po zdravlje — koristna meda Klg. po K. 1:20.

Kupujem uz dobu cienu u svim kolikočinama žutog voska.

Skupu i najmanju naručbu p. n. mušterija obavljam najspremnije, kao i uz najpovoljnije uvjete.

S veleštovanjem

VLADIMIR KULIĆ
Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

----- JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU. -----

Svaki trgovac koji ne
oglasuje svoju robu, ustupa
mjesto svojim takmacima,
koji oglasuju.

HRVATI,
sjetite se družbe
sv.
Cirila i Metoda.

JADRANSKA BANKA

U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di Risparmio, Br. 5.
Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove:
ekskomptuje mjenice, daje predjume na vrednostne papire, kao i na robu ležeću u javnim skladistima.

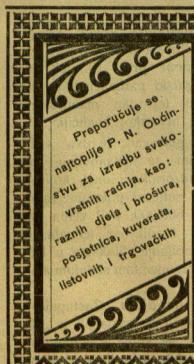
Kupuje i prodaje vrednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčene kupovune i izdrijebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznačke na sva glavnja tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) utkrećivanja.

Prima novac na srednjičke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najšavestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konverteri hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

NOVO
ustanovljena
Hrvatska Tiskara
u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

papira, zaručnih i
vjencanih objava,
u tu struku zaščitajuće
radnje.
Jedan za tačnu i
modernu izradbu uz
posve umjerene cene.